

EL MEDITERRANI ÀRAB I LES REVOLUCIONS DEL 2011

Curs de tardor 2011 - CUIMPB

DOSSIER

Fins a principis de 2011 els països àrabs es caracteritzaven per un immobilisme que feia aparèixer com retòrics conceptes com canvi, reforma o democratització. Els règims polítics continuaven ancorats en l'autoritarisme i semblaven perpetuar-se en successions hereditàries impossibles. L'anomenada societat civil semblava haver esgotat el seu potencial de canvi i les forces polítiques feia temps que havien perdut tota legitimitat arran de l'anquilosament de les elits i la seva connivència amb els règims. La crisi econòmica no feia sinó accentuar les dificultats quotidianes, els efectes d'una corrupció flagrant i el sentiment que el creixement havia estat robat a la població. No obstant, algunes veus encara s'aixecaven clamant que els pobles àrabs no eren una excepció, no eren immunes a la noció de llibertat, ni la religió constituïa un obstacle per a la democràcia. L'any 2011 ha demostrat que aquestes veus no s'equivocaven: un nou món àrab ha ressorgit amb força, una *nahda* que planteja incerteses creixents i moltes expectatives.

Aquest curs pretén fer balanç dels canvis que s'han produït en una Mediterrània sacsejada per insurreccions, revoltes i revolucions al Magreb i al Maixreq i que han modificat profundament la regió, configurant una nova geopolítica que obliga la comunitat internacional, i particularment Europa, a redefinir les seves relacions amb els veïns àrabs de la riba Sud. D'aquesta manera, s'analitzaran els diferents processos de canvi en marxa, tant els que suposen una ruptura amb el règim anterior, els que representen una transició consensuada com aquells que parteixen d'una reforma impulsada pels mateixos actors polítics com a resposta a les mobilitzacions socials. Així mateix, s'exploraran aquells instruments que han contribuït a impulsar els canvis i la força dels mitjans de comunicació, i els possibles escenaris que es dibuixen en el nou panorama regional, particularment pel que fa el futur del conflicte al Pròxim Orient.

Actors i xarxes

Portal nacional del Marroc

<http://www.maroc.ma/PortailInst/fr/>

Moviment del 20 de febrer

<http://facebook.com/mouvement20fevrier>

<http://twitter.com/mouvement20fev>

Alta Instància per a la Realització dels Objectius de la Revolució, de la Reforma Política i de la Transició Democràtica (Tunísia)

<http://www.hirp.tn/fr/index.php?typeactu=90&actu=331>

Instància superior independent per a les eleccions (Tunísia)

http://www.isie.tn/Fr/accueil_46_3

Consell Nacional de Transició de Líbia

<http://ntclibya.com/>

Associació Nacional pel Canvi Egipte (National Association for Change)

<http://taghyeer.net/>

Els Germans Musulmans (The Muslim Brotherhood Official English website)

<http://www.ikhwanweb.com/iweb/>

Moviment Kifaya (Prou!) Egipte

<http://www.harakamasria.org/>

Moviment 6 d'abril, Egipte

<http://6april.org/english/>

Organització Egípcia pels Drets Humans (The Egyptian Organization for Human Rights)

<http://en.eohr.org/>

Observatori Siri per als Drets Humans

<http://www.syriaahr.com/>

Centre d'informació – Revolta Síria 2011

<http://www.facebook.com/syrianuprising>

Grup de Treball Àrab per al Monitoratge dels Mitjans (Arab Working Group for Media Monitoring)

<http://www.awgmm.net/eng/>

Articles i documents de l'IEMed

AFKAR/IDEAS

ANGLÈS, J. "Movimientos democráticos en el Mediterráneo: ¿dónde está Europa?", n. 29, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, primavera 2011

<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4595>

BADRAN, M. "El nuevo feminismo en la revolución egipcia", n. 29, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, primavera 2011

<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4578>

BEININ, J. "Palestina, Israel y Egipto tras la 'Primavera Árabe'", n. 31, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, otoño 2011

<http://www.afkar-ideas.com/2011/10/palestina-israel-y-egipto-tras-la-%E2%80%99primavera-%C3%A1rabe%E2%80%99/>

FLORENSA, S. I KHADER, B. "Egipto: la segunda revolución", n. 29, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, primavera 2011
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4585>

GONZÁLEZ-QUIJANO, Y. "De la subcultura globalizada a la contracultura revolucionaria", n. 30, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, verano 2011
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4681>

KÉFI, R. "Túnez entre dos épocas", n. 29, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, primavera, 2011
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4584>

KORANY, B. "De la excepcionalidad árabe a la 'Primavera árabe'", n. 30, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, verano 2011
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4659>

KRAIDY, M. "Telerrealidad y modernidad árabe", n. 27, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, otoño 2010
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4454>

LORCA, A. I MEDINA, E. "El despertar árabe en cifras: 'the wakerisk'", n. 31, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, otoño 2011
<http://www.afkar-ideas.com/2011/10/el-despertar-%C3%A1rabe-en-cifras-%E2%80%98the-wakerisk%E2%80%99/>

MALLAT, C. "Revolución de Oriente Próximo, Toma 2: era constitucional", n. 31, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, otoño 2011
<http://www.afkar-ideas.com/2011/10/revoluci%C3%B3n-de-orientep%C3%B3ximo-toma-2-era-constitucional/>

MARTÍN, I. "Norte de África: la revolución económica pendiente", n. 30, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, verano 2011
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4674>

MARTÍNEZ, L. "De la amenaza islamista a la revolución", n. 29, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, primavera 2011
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4590>

MOHSEN FINAN, K. "Túnez: las paradojas de la transición", n. 31, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, otoño 2011
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4731>

SANCHA, N. "La revolución interna de las Hermanas", n. 27, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, otoño 2010
<http://www.afkar-ideas.com/article/?id=4449>

SEGURA, A. "La transición española y las revueltas árabes", n. 31, Madrid, IEMed/Estudios de Política Exterior, otoño 2011
<http://www.afkar-ideas.com/ultimo-numero/>

Anuari IEMed de la Mediterrània

ABDEL GAWAD SOLTAN, G. (2010) Els estats àrabs i la UpM
http://www.iemed.org/anuari/2010/carticles/Gawad_UpM_ca.pdf

AMRANI, Y. (2011) Una Europa i un món àrab canviants s'han fet avui presents
Propera publicació a: <http://www.iemed.org/>

BASSOLS, A. (2010) Integració econòmica euromediterrània
http://www.iemed.org/anuari/2010/carticles/Bassols_inegracio_ca.pdf

KÉFI, R. (2011) Tunísia desencadena les revolucions àrabs
Propera publicació a: <http://www.iemed.org/>

KHADER, B. (2011) Tunisia and the Arab democratic awakening
Propera publicació a: <http://www.iemed.org/>

LÓPEZ GARCÍA, B. (2010) Marroc: 10 anys de regnat de Mohamed VI
http://www.iemed.org/anuari/2010/carticles/Lopez_marroc_ca.pdf

SEGURA, A. (2010) El conflicte a l'Orient Mitjà i el seu impacte a la Mediterrània
http://www.iemed.org/anuari/2010/carticles/Segura_conflicte_ca.pdf

TETI, A. I GERVASIO, G. (2011) La Segona Revolta de Gener a Egipte: causes i conseqüències d'una suposada revolució
Propera publicació a: <http://www.iemed.org/>

TOZY, M. (2009) La recomposició de l'escena política marroquina.
<http://www.iemed.org/anuari/2009/csumari.php>

VILANOVA, P. (2011) Moviments de canvi al món àrab: una transició regional?
Propera publicació a: <http://www.iemed.org/>

Documentació complementària

IEMed

AYADI, R. I GADI, S. (2011) *The review of the European Neighbourhood Policy : How to make it work for the Arab Mediterranean?* Focus Article, Observatory of Euro-Mediterranean Policies (IEMedObs)
http://llocs.upcnet.es/iemed/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/copy_of_focus/50-Ayadi_Gadi.pdf

EL MASLOUHI, A. (2011) *L'Europe communautaire à l'épreuve du « printemps arabe »*. *Crise ou renouveau du multilatéralisme européen ?* Focus Article, Observatory of Euro-Mediterranean Policies (IEMedObs)
http://llocs.upcnet.es/iemed/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/copy_of_focus/55-El_Maslouhi.pdf

JUAN, L. (2011) « *Nous sommes bien dans la continuité du système instauré par Hassan II, dans son contenu comme dans sa méthode* ». Focus Entrevista a Khadija Mohsen Finan, Observatory of Euro-Mediterranean Policies (IEMedObs)
http://llocs.upcnet.es/iemed/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/copy_of_focus/46-Mohsen-Finan.pdf

MICHOU, E. (2011) *EU Democracy Promotion in a Post-Arab Spring Agenda: Cautiously Does It...* Focus Article, Observatory of Euro-Mediterranean Policies (IEMedObs)
http://llocs.upcnet.es/iemed/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/copy_of_focus/59-Michou.pdf

MORILLAS, P. (2011) *Europa y la democratización del mundo árabe*. Focus Article. IEMedObs, Observatory of Euro-Mediterranean Policies
http://www.iemed.org/observatori-es/arees-danalisi/arxius-adjunts/copy_of_focus/Europa%20y%20la%20democratizacion%20del%20mundo%20arabe.pdf

TOMÀS, J. (2011) “*Sis mesos després, estem en un període d'incertesa*”. Entrevista a Lurdes Vidal, cap de l'Àrea Mòn àrab i Mediterrani de l'IEMed. El Temps, 02/08/2011
<http://www.iemed.org/sala-de-premsa/iemed-als-mitjans/entrevista-a-lurdes-vidal-de-el-temps-agost-2011>

VIDAL, L. (2011) *Els egipcis evitaren ser ostatges de la violència*. Publicat al diari El Periódico (11/10/2011)
http://www.iemed.org/dossiers/dossiers-iemed/mon-arab-i-mediterrani/onada-de-canvis-al-mon-arab/pdfs-1/Periodico_111011.pdf

Documentació complementària

Altres

AYADI, R. I SESSA, C. (2011) *What scenarios for the Euro-Mediterranean in 2030 in the wake of the post-Arab spring?* MEDPRO Policy Papers
<http://www.ceps.eu/book/what-scenarios-euro-mediterranean-2030-wake-post-arab-spring>

BEAUCHARD, J.B. (2011) “*L'état*” *palestinien: entre droit et réalités*. MEDEA, Institut Européen de Recherche sur la Coopération Euro-Arabe
<http://www.medeabe/2011/10/%C2%AB-l%E2%80%99etat-%C2%BB-palestinien-entre-droit-et-realites/>

BENANTAR, A. (2011) *Arab democratic uprisings: domestic, regional and global implications*. New Global Studies: Vol. 5: Issue 1. The Berkley Electronic Press
<http://www.bepress.com/ngs/vol5/iss1/art5>

BOLLIER, S. (2011) Who are Tunisia's political parties? Al Jazeera English website
<http://english.aljazeera.net/indepth/features/2011/10/201110614579390256.html>

CASSARINO, J.P. (2011) *Confidence-building in Tunisia after the Popular Uprising: Strategies and Dilemmas of the Interim Government*. Istituto Affari Internazionali.
<http://www.iai.it/pdf/DocIAI/iaiw1104.pdf>

CHATHAM HOUSE (2011) *Egypt in transition: securing a democratic process*. Workshop Report.
<http://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/177093>

CHATHAM HOUSE (2011) *Egypt in transition: the media's role in politics*. Workshop Report.
<http://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/177281>

DENNISON, S. I DOWRKIN, A. (et. Al.) (2011) *After the Revolution: Europe and the transition in Tunisia*. European Council on Foreign Relations.
http://www.ecfr.eu/page/-/ECFR28_TUNISIA_AW.pdf

EL-CHAZLI, Y. (2011) *Une lecture de la « Révolution Égyptienne »*. CERI-CNRS, SciencesPo.
http://www.ceri-sciences-po.org/archive/2011/avril/art_yec.pdf

EUROMESCO, IEMed (2011) *A new Mediterranean political landscape? The Arab spring and Euro-Mediterranean relations*. EuroMeSCo Annual Conference report.
http://www.euromesco.net/images/reports/111026_euromesco_iemed_report2.pdf

HADDAD, B. (2011) *Disrupting Mideast balance of power*. Al Jazeera , Opinion.
<http://english.aljazeera.net/indepth/opinion/2011/02/201122102119350863>

HIBOU, B. (2011) *Le moment révolutionnaire tunisien en question: vers l'oubli du mouvement social?* CERI-CNRS, SciencesPo.
http://www.ceri-sciences-po.org/archive/2011/mai/dossier/art_bh.pdf

KAUSH, K. (2011) *Constitutional Reform in Young Arab Democracies*. FRIDE
<http://www.fride.org/publication/953/constitutional-reform-in-young-arab-democracies>

MARTÍN MUÑOZ, G. (2011) *The citizen's rebellion*. European Union Institute for Security Studies.
http://www.iss.europa.eu/uploads/media/The_Citizens_Revolution.pdf

MARTÍNEZ FUENTES, G. (2011) *Elecciones a la Asamblea Constituyente de Túnez: claves del nuevo juego electoral*. Real instituto Elcano
http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_es/zonas_es/ari136-2011

MCCURDY, D. (2011) *A guide to the Tunisian elections*. Project on Middle East Democracy (POMED)
<http://pomed.org/wordpress/wp-content/uploads/2011/10/tunisian-election-guide-2011.pdf>

OTTAWAY, M. (2011) *The emerging political spectrum in Egypt*. Carnegie Endowment for International Peace.
<http://carnegieendowment.org/2011/10/10/emerging-political-spectrum-in-egypt/5u7l>

SEGURA, A (2010) *Escepticismo y pocas esperanzas*. Publicat al diari El Periódico, 16/09/2010
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/escepticismo-pocas-esperanzas-480895>

SEGURA, A (2010) *Madrid y Rabat, relaciones difíciles*. Publicat al diari El Periódico, 08/12/2010
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/madrid-rabat-relaciones-dificiles-615022>

SEGURA, A (2011) *Las causas repetidas de las revueltas magrebís*. Publicat al diari El Periódico, 09/01/2011
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/las-causas-repetidas-las-revueltas-magrebis-656285>

SEGURA, A (2011) *Teherán-Washington, 30 años después*. Publicat al diari El Periódico, 20/01/2011
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/teheran-washington-anos-despues-671186>

SEGURA, A (2011) *El fin de Gadafi y Europa*. Publicat al diari El Periódico, 03/03/2011
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/fin-gadafi-europa-916946>

SEGURA, A (2011) *És la dignitat, estúpid!* Publicat al diari El Punt Avui, 19/05/2011
<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/7-vista/8-articles/412904-es-la-dignitat-estupid.html>

SEGURA, A (2011) *El huevo de la serpiente vuelve a dar frutos*. Publicat al diari El Periódico, 24/07/2011
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/internacional/huevo-serpiente-vuelve-dar-frutos-1091273>

SEGURA, A (2011) *Obama demana per a Líbia una "democràcia inclusiva"*. Publicat al diari El Punt Avui, 23/08/2011
<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/3-politica/17-politica/445548-obama-demana-per-a-libia-una-democracia-inclusiva.html>

SEGURA, A (2011) *Porta a l'esperança*. Publicat al diari El Punt Avui, 25/08/2011
<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/7-vista/8-articles/445655-porta-a-lesperanca.html>

SEGURA, A (2011) *El poder de las pesadillas*. Publicat al diari El Periódico, 10/09/2011
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/poder-las-pesadillas-1145308>

SEGURA, A (2011) *Resposta equivocada*. Publicat al diari El Punt Avui, 11/09/2011
<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/3-politica/17-politica/451736-resposta-equivocada.html>

SEGURA, A (2011) *L'enèsim ridícul europeu*. Publicat al diari El Punt Avui, 22/09/2011
<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/3-politica/17-politica/455557-lenesim-ridicul-europeu.html>

SEGURA, A (2011) *D'estats canalles a estats fallits*. Publicat al diari El Punt Avui, 06/10/2011
<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/7-vista/8-articles/460633-destats-canalles-a-estats-fallits.html>

SEGURA, A. (2011) *Atacs a la transició*. Publicat al diari ARA, 11/10/2011
http://www.ara.cat/ara_premium/cronica/Atacs-transicio_0_570542965.html

SEGURA, A (2011) *Efectes col·laterals d'un intercanvi*. Publicat al diari El Punt Avui, 19/10/2011
<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/3-politica/17-politica/465427-efectes-colmlaterals-dun-intercanvi.html>

SHERIDAN, M.B. (2011) *Tunisian leader to the West: Do not fear Islamists*. The Washington Post, 10/05/2011
http://www.washingtonpost.com/blogs/checkpoint-washington/post/tunisian-leader-to-the-west-do-not-fear-islamists/2011/10/05/gIQA5zmmNL_blog.html

SOLER I LECHA, E., VIILUP E. (2011) *Reviewing the European Neighbourhood Policy: a weak response to fast changing realities*. CIDOB
http://www.cidob.org/ca/publicacions/notes_internacionals_cidob/n1_36/reviewing_the_european_neighbourhood_policy_a_weak_response_to_fast_changing_realities

USHER, G. (2011) *The Reawakening of Nahda in Tunisia*. Middle East Research and Information project
<http://www.merip.org/mero/mero043011>

Documents oficials

COM 2011 (200): Asociación para la democracia y la prosperidad compartida con los países del Mediterráneo meridional

<http://www.iemed.org/observatori-es/recursos/documents/documents-oficials/documents-oficials-adjunts/com2011-200-ES.pdf>

COM 2011 (303): A new response to a changing Neighbourhood

<http://www.iemed.org/observatori-es/recursos/documents/documents-oficials/documents-oficials-adjunts/A%20new%20response%20to%20a%20changing%20Neighbourhood.pdf>

Constitució de Tunísia

<http://confinder.richmond.edu/admin/docs/Tunisiaconstitution.pdf>

Declaració Constitucional de l'Alt Consell del les Forces Armades 2011 (Egipte)

<http://www.egypt.gov.eg/english/laws/constitution/default.aspx>

Discurs del President de l'Autoritat Palestina Mahmoud Abbas a la 66a sessió de debats generals de l'Assemblea General de Nacions Unides

<http://gadebate.un.org/66/palestine>

Discurs del Primer Ministre d'Israel Benjamin Netanyahu a la 66a sessió de debats generals de l'Assemblea General de Nacions Unides

<http://gadebate.un.org/66/israel>

Text integral del projecte de nova Constitució del Marroc

<http://www.maroc.ma/NR/rdonlyres/2298ADD6-703C-471E-B924-A5E4F396FEA2/0/Texteint%C3%A9gralduprojetdenouvelleConstitution.pdf>

Webs d'interès

Aish, anàlisi e informació de la vida àrabe, dirigit per Carla Fibla

<http://www.aish.es/joomla/>

Al Fanar, boletín de prensa árabe

<http://www.boletin.org/index.jsp>

Center for the Study of Islam and Democracy

<https://www.csidonline.org/>

Euro-Mediterranean Human Rights Network

<http://www.euromedrights.org/en/>

European Neighbourhood Journalism Network

<http://www.journalismnetwork.eu/index.php/ fr>

International Crisis Group
<http://www.crisisgroup.org/>

Middle East Research and Information Project
<http://www.merip.org/>

Observatori electoral TEIM (Taller de Estudios Internacionales Mediterráneos – UAM)
<http://www.observatorioelectoral.es/default.aspx>

Portal especialitzat del Carnegie Endowment for International Peace: Anàlisi sobre reformes àrabs
<http://carnegieendowment.org/sada/>

Social Research Center – American University of Cairo
<http://www.aucegypt.edu/research/src/Pages/default.aspx>

Astrubal's Blog – del bloqueig tunisenc Riadh Guerfali
<http://astrubal.nawaat.org/>

A Tunisian Girl: bloc guanyador de premis internacionals, de Lina Ben Mhenni
<http://atunisiangirl.blogspot.com/>

Ma Tunisie sans Ben Ali – de la bloqueig tunisenca Emma El Hammi
<http://tunisie.blogs.liberation.fr/>

Nawaat.org (portal col·lectiu de bloqueigs tunisencs)
<http://nawaat.org/portail/>

Collectif Citoyen pour un Constitution démocratique
<http://www.marocliberte.com/>

Mamfakinch - Bloc d'activistes marroquins
<http://www.mamfakinch.com/>

Maroc Constitution 2011 - Bloc de Jad Siri
<http://www.marocconstitution.com/>

Tel Quel
<http://www.telquel-online.com/>

Documents de Tahrir
<http://www.tahrirdocuments.org/2011/04/association-for-the-support-of-the-egyptian-revolution/>

Misrdigital.com, bloc del periodista egipci Wael Abbas, guanyador de premis internacionals
<http://misrdigital.blogspirit.com/>

Portal especialitzat del Carnegie Endowment for International Peace: Guia a la transició d'Egipte

<http://egyptelections.carnegieendowment.org/>

Traduccions de la revolució síria

<http://www.traduccionssiria.blogspot.com/>